

ONDERWIJS

Betere schrijfvaardigheid op het vmbo? Investeer dan ook in de zaakvakken, zoals aardrijkskunde en geschiedenis

Gijs Korenblik is docent geschiedenis en maatschappijleer.

Groote lijdere van natie Duitsland', 'wat betekent zie ommezijde', geen hoofdletters bij topografische en historische namen en niet of nauwelijks interpunctie in schriftelijke antwoorden. Zomaar een greep uit de geschreven stukken van mijn leerlingen en het is soms voor mij als docent een lijdensweg om door deze taalarme zinsconstructies een weg te banen.

'Poeh, deze leerling kan echt niet schrijven' is dan een hersenspinsel dat bij mij oppopt. Maar het is niet eerlijk om van zowel mijn onderwijscollega's als leerlingen een zondebok te maken, want zij en ik zijn slachtoffer van de inrichting van het onderwijssysteem.

Vakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde, economie of natuur hebben namelijk geen belangrijke rol op het vmbo, met alle gevolgen van dien voor de schrijfvaardigheid van leerlingen.

Het is natuurlijk niet gek dat mijn leerlingen nog een hoop hebben te leren op het gebied van taal, woordenschat, spelling en zinsbouw. Het goed kunnen lezen en schrijven is namelijk een proces van jaren. Jongeren vinden het steeds lastiger om Nederlandse teksten te schrijven. Dit bleek recent nog uit een landelijke peilingsonderzoek van de Onderwijsinspectie naar schrijfvaardigheid: 20 procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs zit na twee jaar nog niet op het gewenste eindniveau, waarbij vmbo basis/kader de kroon spant: 40 procent presteert ondermaats.

Helaas verbaast mij het niet dat deze groep in de peiling zo ruimschoots opvalt, want het is algemeen bekend dat zij vaker een grote sociaalmaatschappelijke kloof ervaren. Zo komen deze leerlingen uit een minder talige thuisomgeving of worden ze minder gesti-

Gastronomieles op vmbo-school François Vatel in Den Haag.

Foto Daniel Rosenthal / de Volkskrant

muleerd om zich in te zetten voor school.

Dit zijn natuurlijk belangrijke factoren, maar er is naar mijn mening nóg een reden voor het gebrek aan schrijfvaardigheid – en dat is mate waarmee deze leerlingen door het onderwijssysteem worden gestimuleerd om te schrijven. De zaakvakken (schoolvakken die kennis over de wereld centraal stellen) spelen bijvoorbeeld een kleine rol, want er is meer aandacht voor de praktijkvakken. En de Moderne Vreemde Talen worden dankzij curriculumgerelateerde keuzes in een verdomhoekje geplaatst.

Daarnaast worden vakken zoals geschiedenis, aardrijkskunde en economie in één vak gepropt, zoals Mens en Maatschappij (een gedrocht van een vak). Bij dit schoolvak moeten leerlingen vaak korte antwoorden geven van één of maximaal twee zinnen op vragen als

'noem de naam van deze leider' of 'geef een reden voor de opkomst van Hitler'. Daarnaast bevatten de opdrachtenboeken veel meerkeuzevragen.

Bovendien is de leerstof in deze lesmethodes versnipperd en bieden ze weinig context, omdat de stof zeer beperkt is. De Eerste Wereldoorlog wordt bijvoorbeeld behandeld in een tekstblokje van enkele woorden: 'Sarajevo', 'loopgraven', 'de Wapenstilstand' en vervolgens 'de Vrede

Leerlingen moeten vaak korte antwoorden geven van één of maximaal twee zinnen

van Versailles'. Dit soort teksten zorgen ook voor weinig verbetering in de leesvaardigheid. Rijke teksten (authentieke en onaangepaste teksten van buiten) zorgen er namelijk voor dat de leesvaardigheid (en indirect schrijfvaardigheid) van leerlingen wordt vergroot.

Sterker nog, kinderen zijn juist gebaat bij uitdagende teksten lezen van net boven hun niveau. Verder worden alle examens van basis/kader-leerlingen digitaal afgenomen en ook bij deze opdrachten worden er geen lange antwoorden verwacht ('kies de juiste kaart' of 'noem het begrip'). Er is, kortom, weinig stimulans voor deze leerlingen om te schrijven.

Dit staat haaks op het doel van onderwijs. Fysiek schrijven zorgt immers voor veel meer hersenactiviteit en je onthoudt de stof waarover je schrijft ook veel beter. Het wordt niet voor niks hersengymnastiek genoemd.

Gelukkig biedt het onderzoek van de Onderwijsinspectie ook suggesties om dalende schrijfvaardigheid tegen te gaan. Er zou bijvoorbeeld meer in de professionalisering van docenten Nederlands moeten worden geïnvesteerd en een schoolbrede aanpak rondom lezen en schrijven worden ontwikkeld. Maar in het advies mis ik het belang van (kwalitatief goede) zaakvakken, want ook daarin valt nog genoeg te verbeteren.

Zo liet een onderzoek van de Onderwijsinspectie zien dat leerlingen moeite hebben met schrijfopdrachten waarin ze de vaktaal (zoals historische begrippen of taal omtrent verklaren en vergelijken) moesten gebruiken in een geschreven antwoord. Het is daarom van groot belang dat het nieuwe kabinet ook gaat investeren in de verbetering van de kwaliteit van het zaakvakkenonderwijs, want juist deze vakken zijn de perfecte opstap voor de verbetering van de schrijfvaardigheid van jongeren.